

Riktlinje för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov

REMISSHANDLING

Innehållsförteckning

Inledning	2
Bakgrund.....	3
Syfte och avgränsning	3
Tidigare ställningstaganden	3
Hur riktlinjerna ska användas	4
<i>Länsstyrelsens och SMHI:s underlag för Vänern</i>	4
<i>Referenssystem</i>	4
Publicering.....	4
Uppföljning	4
Riktlinje	4
Grundläggande riktlinjer för översvämning från skyfall	4
Grundläggande riktlinjer för översvämning från sjöar och vattendrag	4
<i>Vägnät.....</i>	4
<i>Samhällsviktig verksamhet</i>	5
<i>Miljöfarlig verksamhet</i>	5
<i>Enklare byggnader.....</i>	5
<i>Övrig bebyggelse.....</i>	5
Undantagsfall: Tillfälliga åtgärder för kortvarig högnivå	5
Definitioner	6
<i>Ny sammanhållen bebyggelse på tidigare oexploaterad mark.....</i>	6
<i>Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark</i>	6
<i>Utveckling av befintlig bebyggelse eller anläggning</i>	6
<i>Enstaka byggnad eller anläggning.....</i>	6
Bilaga: Matris och nivåtabeller	7
Samlande översikt över riktlinjer	7
Översikt över planeringsnivåer för Vänern	8
<i>Högsta beräknade nivå.....</i>	8
<i>200-årsnivå</i>	8
<i>100-årsnivå</i>	8
<i>Illustration</i>	9

Dokumenttyp Riktlinje	Dokumentnamn Riktlinje för hantering av översvämningsrisker i planering och bygglov	Antagen Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. §	Antagen av Kommunfullmäktige
Dokumentägare Miljö- och byggnadsförvaltningen	Dokumentansvarig Plan- och bygglovschef	Reviderad -	Giltighet Tillsvidare
Dokumentinformation Vägledning i hur ska hantera översvämningsrisker i planläggning, bygglov med mera.		Diarienummer KS 2020/135	Uppföljning Vid behov
Ämnesområde Planering, bygglov, mark- och vattenanvändning		Intranät ☒	Hemsida ☒
Andra regelverk som omnämns Plan- och bygglag (PBL, 2010:900), Översiktsplan 2017 (KF, 2017-12-13, §197)			

Inledning

Bakgrund

Kommunen ska enligt Plan- och bygglag (PBL, 2010:9002, se bland annat 2 kap. 4-5 §) ansvara för att mark- och vattenanvändningen är lämplig och att det inte skapas risker för människors hälsa och säkerhet, olyckor, översvämning eller erosion. Detta ansvar är viktigt bland annat vid planläggning och bygglovsprövning.

Kommunfullmäktige antog 2014-04-23 § 42 *Översvämningsprogram – Kartläggning av Vänersborgs kust mot Vänern*. Programmet innehåller dels konsekvensanalyser, riskbedömning och åtgärdsförslag för skydd mot översvämningar och dels riktlinjer och kartmaterial för att vägleda planläggning och bygglov. Nivåerna i programmet utgick från Länsstyrelsens Faktablad Vänern från 2010.

2017 publicerade SMHI nya scenarier för höga vattennivåer i Vänern och Länsstyrelsen uppdaterade samma år Faktablad Vänern. Därigenom blev kommunens översvämningsprogram inaktuellt när det gäller kartor och angivna nivåer. Den nivå som länsstyrelsen använder som dimensionerande vid planläggning ligger 64-85 cm högre än de nivåer som anges i kommunens översvämningsprogram.

Kommunen har fört en kontinuerlig dialog med olika aktörer (bland annat länsstyrelsen, SMHI, Vattenfall och andra vänerkommuner) kring hur översvämningsfrågorna ska hanteras. Denna riktlinje utgår från Boverkets tillsynsvägledning och de kunskapsunderlag kring Vänern som bland annat SMHI tagit fram.

Syfte och avgränsning

Syftet med riktlinjerna är att ge en tydlighet i hur vi hanterar översvämningsfrågor. Riktlinjerna fungerar generellt, men för att kunna användas fullt ut på alla platser i kommunen behövs ytterligare kunskapsunderlag kring nivåer. Inför antagandet av riktlinjerna finns underlag när det gäller vattennivåer i Vänern och det finns en översiktlig skyfallskartering för områden kring kommunens tätorter. Men det saknas till exempel beräkningar av höga vattennivåer vid olika återkomsttid för Frändeforsån och Hästefjordarna.

Tidigare ställningstaganden

Tidigare ställningstaganden kring översvämningsrisker finns i följande styrdokument:

Översvämningsprogram – Kartläggning av Vänersborgs kust mot Vänern (KF 2014-04-23 § 42). Delvis inaktuellt när det gäller nivåer, till stora delar genomfört när det gäller åtgärder.

Översiktsplan 2017 (KF 2017-12-13 § 197) och *Fördjupad översiktsplan för Vänersborg och Vargön* (KF 2023-02-15 § 4). Här markeras områden som är olämpliga för ny bebyggelse på grund av översvämningsrisker eller som kan behöva bevaras som lågpunkter för att ta hand om skyfallsvatten.

Dagvattenplan (KF 2022-03-16 § 31). Här ges riktlinjer för dagvattenhantering och förslag på åtgärder för att minska skyfallsrelaterade översvämningsrisker. Dagvattenplanen ska integreras i kommunens Blåplan.

Hur riktlinjerna ska användas

Riktlinjerna används vid planläggning, bygglovsprövning, projektering med flera processer när det kan finnas risker för översvämning. De är utformade för att möjliggöra olika typer av lösningar i komplexa situationer, till exempel där det finns befintlig bebyggelse i utsatta lägen.

Matriser och nivåtabeller i bilagan ger en användbar överblick över riktlinjernas innehåll. Som stöd finns även anpassade kartlager i kommunens kartdatabas.

Länsstyrelsens och SMHI:s underlag för Vänern

Länsstyrelsen har publicerat Faktablad Vänern, med utgångspunkt i beräkningar som SMHI gjort. I dessa underlag fastställs högsta beräknade nivå, 200-årsnivå och 100-årsnivå för olika kommuner runt Vänern. Senaste faktabladet publicerades 2017.

Referenssystem

I detta dokument anges vattennivåer enligt referenssystemet RH 2000. SMHI använder i många rapporter referenssystemet RH 00. Vänerns referensyta på sjökortet är +44,10 m i RH 2000, vilket motsvarar +43,80 m.ö.h i RH 00. Medelvattenståndet ligger en halvmeter över referensytan, det vill säga ungefär +44,6 (RH 2000).

Publicering

Samtliga politiskt antagna styrdokument tillhör kommunens författningssamling och publiceras på hemsidan.

Uppföljning

Riktlinjerna gäller tillsvidare. Dokumentet följs upp och revideras vid behov. När nya kunskapsunderlag tas fram rörande nivåer kommer de att kunna användas även innan riktlinjerna hunnit revideras.

Riktlinjer

Grundläggande riktlinjer för översvämning från skyfall

Samhällsviktig verksamhet och verksamheter där översvämning kan skapa betydande miljöpåverkan ska klara nivån för 200-årsregn.

Övrig bebyggelse ska klara nivån för 100-årsregn.

Grundläggande riktlinjer för översvämning från sjöar och vattendrag

Vägnät

Vägar av betydelse för framkomlighet till samhällsviktig verksamhet, bostäder eller dagligvaruhandel ska vara körbara vid högsta beräknade vattennivå, vilket innebär lägst 20 cm under den nivån.

Tillfartsvägar ska i regel vara körbara vid samma nivå som en viss typ av bebyggelse ska klara, vilket innebär lägst 20 cm under den nivån. Undantag kan finnas där funktionen inte behöver upprätthållas under en översvämning. För att vara körbar med upp till 20 cm vatten behöver vägbanan vara tydligt markerad.

Samhällsviktig verksamhet

Samhällsviktig verksamhet ska anläggas så att funktion och byggnader klarar högsta beräknade nivå.

Miljöfarlig verksamhet

Verksamheter där översvämning kan skapa betydande miljöpåverkan ska klara högsta beräknade nivå utan att föroreningar från verksamheten sprids. Inga övriga krav på att klara funktion eller tillfartsväg vid översvämning från sjöar och vattendrag.

Enklare byggnader

För enklare byggnader, som till exempel garage, uthus och sjöbodar ställs inga krav på att funktioner eller tillfartsvägar ska klara översvämning från sjöar eller vattendrag. Däremot ska byggnader klara 100-årsnivå utan att allvarligt skadas.

Övrig bebyggelse

Ny sammanhållen bebyggelse på tidigare oexploaterad mark ska anläggas så att funktion och byggnader klarar högsta beräknade nivå.

Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark ska anläggas så att funktion och byggnader klarar högsta beräknade nivå när den nya bebyggelsen utgörs av permanentbostäder eller dagligvaruhandel. Annars ska den klara 200-årsnivå.

Utveckling av befintlig bebyggelse eller anläggning ska anläggas så att funktion och byggnader klarar 200-årsnivå.

Enstaka byggnad eller anläggning ska anläggas så att funktion och byggnader klarar 200-årsnivå.

Tillfartsväg skall i samtliga fall finnas som ligger lägst 20 cm under motsvarande nivåer.

Undantagsfall: Tillfälliga åtgärder för kortvarig högnivå

Vissa funktioner kan stängas tillfälligt (upp till ett dygn) utan risk för individer eller samhälle. I dessa fall kan tillfartsväg och funktion dimensioneras utifrån ihållande nivå, så länge byggnader klarar den kortvariga nivån. Tillfälliga skyddsåtgärder kan accepteras.

Detta gäller exempelvis: Fritidsbostad, Sällanköpshandel, Ej samhällsviktig service, Förskolor, Skolor, Tågtrafik.

Detta gäller *inte* exempelvis: Permanentbostad, Dricksvatten, Avloppsrening, Energiproduktion/-distribution, Datakommunikation, Sjukvård, Måltidsverksamhet, Utryckning, Krisledning.

Definitioner

Ny sammanhållen bebyggelse på tidigare oexploaterad mark

Bebyggelsen omfattar tre byggnader eller fler, placerade på minst två tomter som gränsar till varandra eller åtskiljs endast av väg, gata eller parkmark. Marken ligger utanför tätort, är inte tidigare bebyggd och utgörs huvudsakligen av natur- eller jordbruksmark.

Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark

Marken är sedan tidigare bebyggd eller anlagd på ett sätt att den inte kan ses som natur- eller jordbruksmark (till exempel parkering, terminalområde, upplag, täkt eller idrottsplan). Den nya användningen skiljer sig från tidigare användning på så vis att en detaljplan behöver tas fram där markanvändningen ompreciseras (till exempel bostäder på tidigare industrimark). Den nya användningen ska för platsen inte vara mindre lämplig än den tidigare.

Utveckling av befintlig bebyggelse eller anläggning

Befintlig bebyggelse eller anläggning byggs om men det är samma typ av markanvändning. Det kan även handla om förtätning, det vill säga att nya byggnader tillkommer inom ett område med sammanhållen bebyggelse eller att mindre byggnader ersätts av större.

Enstaka byggnad eller anläggning

Enstaka nya byggnader eller anläggningar som inte kräver detaljplan och inte utgör del av ny sammanhållen bebyggelse.

Bilaga: Matris och nivåtabeller

Samlande översikt över riktlinjer

Riktlinjerna sammanfattas översiktligt i nedanstående matriser.

Matris 1: Riktlinjer för viktiga vägar, samhällsviktig verksamhet, verksamheter där översvämning kan skapa betydande miljöpåverkan och enklare byggnader.

Typ av bebyggelse/anläggning	Översvämning från sjöar & vattendrag			Skyfall
	Tillfartsväg	Funktion	Byggnad/anläggning	
Vägar av betydelse för framkomlighet till samhällsviktig verksamhet, bostäder eller dagligvaruhandel	Högsta beräknade nivå (-20 cm)			100-års
Samhällsviktig verksamhet	Högsta beräknade nivå (-20 cm)	Högsta beräknade nivå	Högsta beräknade nivå	200-års
Verksamheter där översvämning kan skapa betydande miljöpåverkan	Inga krav om det inte behövs för skydd av anläggningen	Inga krav om det inte behövs för skydd av anläggningen	Högsta beräknade nivå (gäller delar av anläggningen som behöver skyddas)	200-års
Enklare byggnader, garage, uthus, sjöbodar	Inga krav	Inga krav	Byggnad: 100-års	100-års

Matris 2: Riktlinjer för övrig typ av bebyggelse eller anläggning.

Övrig bebyggelse/anläggningar:				
Typ av bebyggelse/anläggning	Översvämning från sjöar & vattendrag			Skyfall
	Tillfartsväg	Funktion	Byggnad/anläggning	
Ny sammanhållen bebyggelse på tidigare oexploaterad mark	Högsta beräknade nivå (-20 cm)	Högsta beräknade nivå	Högsta beräknade nivå	100-års
Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark: Permanentbostäder, Dagligvaruhandel	Högsta beräknade nivå (-20 cm)	Högsta beräknade nivå	Högsta beräknade nivå	100-års
Ny typ av bebyggelse eller anläggning på tidigare bebyggd mark: Övrig bebyggelse	200-årsnivå (-20 cm)	200-årsnivå	200-årsnivå	100-års
Utveckling av befintlig bebyggelse eller anläggning	200-årsnivå (-20 cm)	200-årsnivå	200-årsnivå	100-års
Enstaka byggnad eller anläggning	200-årsnivå (-20 cm)	200-årsnivå	200-årsnivå	100-års

Översikt över planeringsnivåer för Vänern

Tabellerna nedan redovisar planeringsnivåerna för stigande vatten från Vänern utifrån länsstyrelsens faktablad 2017. Siffrorna grundar sig på SMHI:s beräkningar samma år och kan komma att behöva justeras om nya beräkningar görs.

Högsta beräknade nivå

Kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,8
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,6
Kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+47,6
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+47,4
Ihållande högnivå	+47,2
Körbar väg vid ihållande högnivå	+47,0

200-årsnivå

Kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,2
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,0
Kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+47,0
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+46,8
Ihållande högnivå	+46,6
Körbar väg vid ihållande högnivå	+46,4

100-årsnivå

Kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+47,0
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon utan begränsad vinduppstuvning	+46,8
Kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+46,8
Körbar väg vid kortvarig högnivå inom zon med begränsad vinduppstuvning	+46,6
Ihållande högnivå	+46,4
Körbar väg vid ihållande högnivå	+46,2

Illustration

Nedanstående illustration visar planeringsnivåerna för stigande vatten från Väneren utifrån länsstyrelsens faktablad 2017.

